

คู่มือป้องกันและระงับอัคคีภัย

1. ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไฟ

อัคคีภัย หรือภัยที่เกิดจากเพลิงไหม้ หมายถึง สาธารณภัยประเภทหนึ่งที่เกิดจากไฟ ไฟเป็นพลังงานอย่างหนึ่งที่ทำให้ความร้อน ความร้อนของไฟที่ขาดการควบคุมดูแลจะทำให้เกิดการติดต่อลุกลามไปตามบริเวณที่มีเชื้อเพลิง เกิดการลุกไหม้ต่อเนื่อง หากปล่อยเวลาของการลุกไหม้ให้นานเกินไป จะทำให้เกิดการติดต่อลุกลามมากขึ้น

2. สาเหตุของการเกิดอัคคีภัย

ไฟเกิดออกจากกรรมตัว 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เชื้อเพลิง ความร้อน และออกซิเจน ในสภาวะที่เหมาะสม

2.1 **เชื้อเพลิง** ที่ทำให้เกิดการลุกไหม้มี 3 สถานะ ได้แก่ ของแข็ง เช่น ถ่านไม้ , ถ่านหิน , ไม้ของเหลว เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง , น้ำมันปรุงอาหาร , แอลกอฮอล์ ก๊าซ เช่น ก๊าซหุงต้ม(LPG) , ก๊าซธรรมชาติ (NGV)

2.2 **ความร้อน** เป็นสิ่งที่ทำให้อุณหภูมิของเชื้อเพลิงสูงขึ้นถึงจุดติดไฟ ทำให้เกิด ปฏิกิริยาสันดาป

2.3 **ออกซิเจน** ออกซิเจนจะเป็นตัวทำให้เกิดการเผาไหม้ ยิ่งมีออกซิเจนมากเชื้อเพลิงก็ยิ่งติดไฟได้ดีขึ้น

3. การระงับอัคคีภัย

3.1 **การกำจัดเชื้อเพลิง** การเคลื่อนย้ายเชื้อเพลิงออกจากกองเพลิง , การตัดทางหมุนเนื่องของเชื้อเพลิง

3.2 **การจำกัดออกซิเจน** การลดปริมาณของออกซิเจนในอากาศให้น้อยลง เช่น การฉีดน้ำ หรือสารปกคลุมอื่น ๆ เพื่อปกคลุมบริเวณเพลิงไหม้ ทำให้จำนวนออกซิเจนในอากาศมีปริมาณต่ำลง จนไม่เกิดการลุกไหม้

ข้อควรระวัง

การจำกัดอากาศ (ออกซิเจน) ในห้องที่ปิดหรือที่แคบ อาจจะทำให้ขาดอากาศหายใจได้ ซึ่งผู้ดับเพลิงจะต้องระมัดระวังให้มาก

3.3 **การลดอุณหภูมิ** การลดความร้อนของวัสดุที่ไหม้ไฟให้ต่ำลง จนไม่สามารถที่จะถูกไหม้ต่อไปได้ โดยปกติทั่วไปใช้น้ำเป็นตัวลดอุณหภูมิของวัสดุที่ไหม้ไฟ

ข้อควรระวัง

การใช้น้ำอาจเป็นสื่อไฟฟ้า เมื่อน้ำรวมกับสารเคมีบางชนิด เช่น โลหะโซเดียม , โลหะแมกนีเซียม , โพแทสเซียม และ ฟอสฟอรัส จะเกิดปฏิกิริยาเคมี

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบป้องกันและระงับ “อัคคีภัยในอาคาร”

- 1. แบบแปลนแผนผัง** ควรมีการติดตั้งแบบแปลนแผนผังในตัวอาคารหรือสถานประกอบการในแต่ละชั้น โดยระบุตำแหน่งของทุกห้อง เส้นทางหนีไฟ หัวฉีดน้ำดับเพลิง อุปกรณ์ดับเพลิง
- 2. ระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรอง** จะต้องแยกเป็นอิสระจากระบบอื่น ๆ เพราะเมื่อเกิดเพลิงไหม้ ไฟฟ้าสำรองจะส่งไฟฟ้าไปยังระบบต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดับเพลิงและการหนีไฟได้นานประมาณ 2 ชั่วโมง และใช้สำหรับเครื่องสูบน้ำดับเพลิง ฯลฯ ได้ทันทีที่เกิดเพลิงไหม้
- 3. ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้** จะต้องมียุทธศาสตร์สัญญาณเตือนเพลิงไหม้ทุกชั้นประกอบด้วย อุปกรณ์สำคัญ คือ อุปกรณ์ตรวจจับความร้อนหรือควันไฟที่ผิดปกติ และสัญญาณเตือน เป็นตัวส่งสัญญาณในลักษณะของแสงหรือเสียง ซึ่งใช้ประกอบกับระบบดับเพลิงอัตโนมัติ
- 4. เครื่องดับเพลิง** ควรมีการติดตั้งเครื่องมือดับเพลิงตามชนิดของวัสดุที่ใช้ในแต่ละกิจการในขนาดที่เหมาะสม ทุกชั้นของอาคาร หรือสถานประกอบการ เพื่อใช้ในการควบคุมเพลิงเบื้องต้น
- 5. บันไดหนีไฟ** จะต้องมียุทธศาสตร์หนีไฟจากชั้นสูงสุดลงสู่พื้นดินอย่างน้อย 2 ทาง โดยจะอยู่ในตำแหน่งที่หาได้ง่ายและไม่มีสิ่งกีดขวาง ในกรณีที่เกิดเพลิงไหม้ไม่ควรใช้บันไดภายในอาคารและบันไดเลื่อนเพราะบันไดเหล่านั้นไม่สามารถป้องกันควันหรือเปลวไฟได้ และห้ามใช้ลิฟท์อย่างเด็ดขาด เพราะลิฟท์จะหยุดทำงาน
- 6. ลักษณะที่ดีของประตูหนีไฟ** จะต้องให้มีผนังกันไฟโดยรอบ และมีบานประตูหนีไฟที่ทำจากวัสดุทนไฟและเป็นแบบผลักออกสู่บันไดหนีไฟ เพื่อความรวดเร็วในการหนี นอกจากนั้นประตูหนีไฟทุกบานจะต้องติดตั้งอุปกรณ์ปิด - เปิด อัตโนมัติ เพื่อป้องกันไม่ให้ควันไฟลุกลามเข้าไปในบันไดหนีไฟ
- 7. ป้ายบอกชั้นและป้ายบอกทางหนีไฟ** ช่องบันไดหนีไฟที่อยู่ภายในตัวอาคารหรือสถานประกอบการจะต้องมีแสงสว่างจากระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน พร้อมทั้งมีป้ายบอกชั้นและป้ายบอกทางหนีไฟที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านในและด้านนอกของบันไดหนีไฟทุกชั้น เพื่อป้องกันการหนีออกผิดพลาด

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบป้องกันและระงับ “อัคคีภัยในบ้านพักอาศัย”

- 1. ติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับควันอัตโนมัติบริเวณภายในห้องนอน และทางเดินหน้าห้องนอน หรืออย่างน้อยชั้นละ 1 ชุด**
- 2. จัดเตรียมถังดับเพลิงมือถือขนาดที่สามารถใช้ได้สะดวก อย่างน้อย 1 ชุด**
- 3. หน้าต่างที่ติดตั้งเหล็กดัด ต้องมีช่องที่เปิดได้ อย่างน้อย 1 บาน ทุกห้อง**
- 4. หมั่นตรวจสอบสภาพพื้นที่ ที่มีความเสี่ยง ได้แก่ ห้องครัว ห้องบูชาพระ ห้องเก็บของ เป็นต้น**

5. อย่าเก็บวัสดุไวไฟ น้ำมัน ก๊าซ ทินเนอร์ ไว้ในบ้านเป็นจำนวนมาก
6. ไม่ขีดไฟ ไฟแช็ค ให้เก็บไว้ในที่มิดชิด ระวังเด็กนำไปเล่น
7. หลีกเลี่ยงการทำงานพร้อมกัน เช่น พูดโทรศัพท์ขณะปรุงอาหาร ฯลฯ
8. ก่อนเข้านอนให้ตรวจสอบและปิดอุปกรณ์ไฟฟ้า เต้าแก๊ส เป็นต้น

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบป้องกันและระงับ “อัคคีภัยในโรงแรม / อาคารสูง”

1. **ก่อนเข้าพักอาคาร** ควรศึกษาตำแหน่งบันไดหนีไฟ เส้นทางหนีไฟ ทางออกจากตัวอาคาร การติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันและระงับอัคคีภัย เช่น อุปกรณ์ตรวจจับความร้อน อุปกรณ์ดับเพลิงอัตโนมัติ และอุปกรณ์อื่น ๆ รวมทั้งศึกษาคำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยจากเพลิงไหม้ และการหนีไฟอย่างละเอียด
2. **ขณะอยู่ในอาคาร** ควรหาทางออกฉุกเฉิน 1 – 2 ทางที่ใกล้ห้องพัก ตรวจสอบดูว่าทางออกฉุกเฉินไม่ปิดล็อก หรือมีสิ่งกีดขวาง และสามารถใช้เป็นเส้นทางออกจากภายในอาคารได้อย่างปลอดภัย
3. **ก่อนนอน** ควรวางกุญแจห้องพัก ไฟฉายฉุกเฉิน และหน้ากากป้องกันไอร้อนและควันพิษ (ถ้ามี) ไว้ใกล้กับเตียงนอน และควรเรียนรู้และฝึกซ้อมการเดินภายในความมืด
4. **ถ้าเพลิงไหม้ในห้อง ภายในอาคาร** ให้นำของออกมาแล้วปิดประตูทันที และรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ดูแลอาคาร เพื่อโทรศัพท์แจ้งหน่วยดับเพลิง
5. **ถ้าเพลิงไหม้นอกห้อง ภายในอาคาร** ก่อนจะหนีออกมาให้วางมือบนประตู หากประตูมีความเย็นอยู่ค่อย ๆ เปิดประตูแล้วหนีไปยังทางหนีไฟฉุกเฉิน ที่ใกล้ที่สุด ถ้าประตูมีความร้อน ห้ามเปิดประตูเด็ดขาด ให้รีบโทรศัพท์เรียกหน่วยดับเพลิง และแจ้งข้อมูลและตำแหน่งที่ท่านติดอยู่ให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุด พร้อมหาผ้าเช็ดตัวชุบน้ำให้เปียก ๆ ปิดทางเข้าของควัน ปิดพัดลม และเครื่องปรับอากาศ ส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือทางช่องทางต่าง
6. **เมื่อต้องเผชิญกับควันไฟที่ปกคลุม** ให้ใช้วิธีคลานต่ำหนีไปยังทางฉุกเฉิน เพราะอากาศบริสุทธิ์อยู่ด้านล่าง (เหนือพื้นห้อง) นำกุญแจห้องไปด้วยหากหมดหนทางหนีจะยังสามารถกลับเข้าห้องพักได้

เทคนิคการใช้งานถังดับเพลิง

1. **ดึง** ทำการดึงสายฉีดจากที่เก็บ
2. **ปลด** มือหนึ่งจับที่ถังอีกมือหนึ่งทำการดึงสลักเพื่อปลดล๊อคควาล์วที่หัวถัง
3. **กด** มือหนึ่งทำการกดก้านฉีด หรือบีบก้านทั้งสองขึ้นเข้าหากัน เพื่อทำการฉีดสารออกมา ส่วนอีกมือหนึ่งจับหัวสารฉีด

4. **สาย** ในขณะที่ฉีดสารใส่ฐานของไฟจะต้องทำการสายสายฉีดไปมาทั้งซ้ายและขวาเพื่อกวาดต้อน และดักทิศทางการหนีของไฟ จนเปลวไฟดับสนิท

การตรวจสอบถึงดับเพลิง

1. ตรวจสอบสภาพภายนอกถึงดับเพลิงด้วยการสังเกต

- 1.1 ตัวถังไม่มีความเสียหาย ไม่ยุบ ไม่บวม ไม่มีรอยร้าว
- 1.2 ก้านและสลักพร้อมสายฉีดต้องอยู่ในสภาพสมบูรณ์

2. ตรวจสอบสภาพภายใน ด้วยการสังเกตและตรวจวัด

- 2.1 จับถังคว่ำหัวกลับทิศลงและฟังเสียงการไหลของสารภายในตัวถัง ถ้าได้ยินแสดงว่ายังใช้ได้
- 2.2 ตรวจดูที่มามาตรวัดความดันซึ่งจะมีระดับค่าความดันขอสารว่ายังอยู่ในระดับพร้อมใช้หรือต้องทำการเติมใหม่
- 2.3 กรณีของถึงดับเพลิงชนิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งไม่มีมาตรวัดความดัน ให้ตรวจวัดโดยการชั่งน้ำหนักเทียบกับค่าที่ระบุไว้ที่ถัง

**ด้วยความปรารถนาดีจาก
เทศบาลตำบลพิชัย**